N°. 8. Vrijdag 9 Mei 1902. 2de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland *bij vooruitbetaling*. *f* 2.00
Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 3.00
Afzonderlijke nummers. . . . » 0.10
Men abonneert zich voor minstens zes maanden ingaande op den dag der eerste toezending *f* 1.—

Prijs der advertentiën.

Per regel . . . . *f* 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . - 0.09
» » » 1000 » . - 0.08
» » » 3000 » . - 0.07

REDACTIE: De 4de Commissie, aan welke de verspreiding van populaire kennis omtrent Oost- en West-Indië is opgedragen.
Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie", en gezonden aan den Heer G. E. V. L. VAN ZUYLEN, *Voorzitter der Redactiecommissie*, **7a Heerengracht**, of den *Secretaris*, Mr. G. VAN SLOOTEN Azn., **43 Conradkade,** beiden Den Haag.
Voor de Administratie en Advertentiën wende men zich tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG" **Haagpoort 4,** Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Om lid te worden kan men zich mondeling of schriftelijk op het bureau der Vereeniging Heerengracht 4 te 's-Gravenhage aanmelden.

Het lidmaatschap kost als minimum-contributie f 1.50 voor het Binnenland en f 2.50 voor het Buitenland, om tevens franco en kosteloos dit weekblad te ontvangen.

Inhoud van dit nummer.

Voor den noodlijdenden Javaan.

Rest in kas.	*f* 93.45½
Van de afdeeling Breda, opbrengst van een voordracht met lichtbeelden en een concert	„ 122.—
Uit Tiel, op inteekenlijsten door onzen correspondent ingezameld	„ 114.75
Van Bintang uit Utrecht.	„ 1.50
Van B. J.	„ 2.50
Van Mr. J. A. N. Patijn, den Haag. .	„ 10.—
Van de afd. Nijmegen	„ 6 60
Van Utrechtsche studenten	„ 25.00
Middels Soeka Toeloeng te Breda van mej. v. V. V..	„ 25.00
Van Mevr. N.N.	„ 1.00
Onder 't motto „Egnal"	„ 12 65½
Totaal. . .	*f* 414.46

Het ging met onze inzameling deze week beter dan de vorige, en wanneer wij over eenige dagen het saldo der opbrengst van den in April gehouden voetbalwedstrijd hebben ontvangen, zullen wij op nieuw een wissel naar Weltevreden overmaken.

Wij danken in de eerste plaats onzen correspondent te Tiel, die in eene betrekkelijk zoo kleine gemeente, door het rondzenden van de van ons ontvangen inteekenlijst, een zoo belangrijke som bij elkander kreeg.

Wij betreuren het zeer voor den noodlijdenden Javaan, dat Tiel nog de eenige plaats is, waar wij met het toezenden van onze inteekenlijst succes hadden. En waarom zou het niet even mogelijk zijn geweest in andere gemeenten voor de arme hongerlijders eenige guldens bij elkander te krijgen, als in: *Elst*, *Hellevoetsluis*, *Doetichem*, *Sommelsdijk*, *Krommenie*, *Ter Neuzen* en *Tiel*.

Wij hopen dan ook nog altijd, dat er in andere gemeenten actief-liefdadige menschen zullen zijn, die van ons pogen hooren. Wanneer zij ons per briefkaart om inteekenlijsten vragen, dan zenden wij die dadelijk, want ze liggen gedrukt gereed.

Hadden wij vroeger reeds reden om de vereeniging „Tollens" in Breda te bedanken voor hetgeen zij ten bate der Javanen deed, nu is het onze eigene afdeeling aldaar, die een liefdadigheids-avond heeft georganiseerd en al klaagt men ook in Breda evenals wij dit doen, dat het zoo moeielijk is den Nederlander te overtuigen, dat hij, door de Javanen te hulp te komen, een goed werk doet, toch ondervond men van verschillende kanten bereidwillige medewerking, zoowel van enkele artisten, als van den heer Junius uit Arnhem, die eene zeer belangrijke voordracht met lichtbeelden hield over Sumatra's Westkust.

In het Meinummer van de *Indische Gids* wordt, in de „Maandelijksche revue", met een enkel woord onze viering van den Compagniedag en de daarmee gepaard gaande Oproep tot milddadigheid van onze presedente besproken.

Het is ons daaruit niet recht duidelijk geworden, of de Redactie van het Tijdsehrift veel sympathie gevoelt voor ons pogen, om de ellende van den Javaan te verzachten, want zonder zelf voor haar meening in dit opzicht uit te komen, voert zij aan, wat 't *Algemeen Handelsblad* heeft geargumenteerd tegen hulp uit Nederland en wat in *de Locomotief* van 15 Maart de redacteur mr. Brooshooft aanvoert tegen de eveneens collecteerende *Javabode*, die de ingezamelde gelden aan den resident van Semarang heeft opgezonden.

In het nummer van 25 Maart wordt dit laatste door *Mr. Brooshooft* nader toegelicht. Geheel in den geest van hetgeen wij steeds hebben op den voorgrond gesteld, dat naast de officieele Regeeringshulp, die van particulieren beter in werkelijkheid tot de meest nooddruftigen zal kunnen doordringen, schrijft thans ook de redacteur van de Locomotief, en wij nemen het daarom woordelijk hier over:

„In verband met mijn overzicht der genomen maatregelen (door den resident van Samarang) ten slotte nog een opmerking aan het adres van hen, die met loffelijke bedoeling gelden inzamelen om de noodlijdende bevolking in Semarang te steunen. Vooral het Haagsche orgaan van de vereeniging *Oost en West* roept daartoe de Nederlanders op, de *Javabode* deed een bescheiden poging, en te Batavia en Soerabaja zal men nu ook gelden voor de ongelukkigen in onze residentie inzamelen. Gaat het anderen als mij, dan zullen zij uit bovenstaand overzicht den indruk krijgen, dat die gelden, zoo zij eenvoudig worden ter hand gesteld aan het bestuur, slechts zullen dienen om eenig reliefwork, voorschot, uitdeeling of verpleging te bekostigen, die anders zouden worden betaald uit de schatkist, en dan is het mijne ernstige meening, dat de moeite der particuliere inzameling op deze wijze niet wordt beloond, en dat het zelfs verkeerd is, de regeering in Nederland en Indië, den indruk te geven, dat bij rampen in Indië, die toch eigenlijk voor een groot deel voortvloeien uit hare eigene nalatigheid (hooge belasting, onvoldoende waterkeering, onvoldoende strijd tegen ziekten in het gewas, onvoldoende geneeskundige hulp voor mensch en dier), partikulieren wel zullen te hulp komen. Na de jarenlange berooving van Indië en de daardoor veroorzaakte *intense armoede* des volks ook in gewone tijden, mag dit steunen op den partikulier geen stelsel worden. De Regeering moet zelf de verantwoordelijkheid gevoelen voor een toestand van volksuitputting, die bij eenige verstoring der normale weersgesteldheid en eenigen tegenspoed algemeen gebrek veroorzaakt.

Kan daarom door particuliere liefdadigheid de ellende niet wat meer worden verzacht, dan reeds door het bestuur geschiedt? Zonder twijfel, maar dan moeten de leiders daarvan zich de moeite getroosten om zelve, althans met eigen personeel, te komen helpen. Vertrouwde menschen, philantropen in den trant van het Leger des Heils of van enkele zendelingen, moeten dan te Semarang, Demak, Poerwodadi, Pati worden geposteerd om, naar bevind van zaken, op de beste wijze de bijeengebrachte gelden te besteden, persoonlijk de dessas te bezoeken, voedsel, kleeren, geld uit te deelen, zieken te verplegen (de geneeskundige hulp in de Gouv. loodsen laat alles te wenschen over), voorschotten te verstrekken, kortom te doen, wat hun hand te doen vindt. Op die wijze alleen zullen de noodlijdenden iets meer en beters krijgen dan hun door het Bestuur wordt verstrekt, en de liefdadige helpers dus voldoening hebben van hun werk." P. B.

De bespreking van den Oproep der presidente van de vereeniging in de *Indische Gids* bracht ons in herinnering, wat Frans Netscher daarover ten beste gaf in de *de Telegraaf* van 1 April jl., en waarvoor wij toen verzuimden hem, namens den noodlijdenden Javaan, dank te betuigen. Warmer pleidooi voor ons liefdewerk hebben wij nergens gelezen, en wanneer wij er in ons blad toen ter tijd geen melding van maakten, dan was dit, omdat wij vertrouwden, dat het welsprekend woord van F. N. toch wel zou gehoord worden.

Ook nu nog veroorloven wij ons echter er een paar alinea's uit over te drukken, die steeds actueel zijn:

„Het boekje is dan ook een noodkreet, een oproep aan het Nederlandsche volk om geld bijeen te brengen voor den bewoner van Java.

De *noodlijdende* Javaan? Wordt er nood geleden door den Javaan, zal dezelfde verbaasde Hollander van daareven wel weer vragen, door den Javaan, wien wij drie eeuwen lang de vruchten van onze hoogere, Westersche beschaving hebben gebracht; door den Javaan, van wiens arbeid hier te lande groote gezinnen op rijken voet op villa's aan den Scheveningschen Weg, in het Bloemendaalsche Park en te Hilversum leven; door den Javaan, dien wij onzen „broeder" noemen; door den Javaan, dien we driehonderd jaar bestuurd hebben; door den Javaan, wien wij 187 millioen ontnomen hebben? Hoe is dat mogelijk!

En tòch is het zoo!

Hoe dat mogelijk is, zullen we op dit oogenblik maar in 't midden laten; het is er hier de plaats niet voor, om dat uit te leggen. We moeten hier volstaan met eenvoudig het feit te constateeren.

En wie het niet mocht willen gelooven, hij leze het boekje van Mevrouw Van Zuylen slechts door. Veel wordt er dan niet van zijn geduld gevergd; de Javaan vraagt hem slechts aandacht voor den tijd, die noodig is om 15 bladzijden klein formaat door te lezen. Als tegendienst voor een onderworpenheid van drie eeuwen, voor een arbeiden voor ons, Nederlanders, gedurende drie honderd jaren, is dàt toch niet te veel en te onbescheiden van den trouwen, zachten Javaan, niet waar? Maar op die 15 pagina's kunt ge genoeg lezen, om u de overtuiging te schenken, dat er werkelijk nood wordt geleden op Java, dat er geholpen *moet* worden, en dat het ook *uw* plicht is, om naar uw vermogen tot leniging van dien nood bij te dragen."

Wij besluiten ons verslag met te verwijzen naar hetgeen in de „Oost-Indische Berichten" van dit nummer voorkomt omtrent de wijze, waarop onze afdeeling Ned.-Indië het van hier ontvangen geld besteedt. Zelf kregen wij van haar nog *geen* rapport, maar *doen* is beter dan schrijven.

Mededeelingen:

I. Van het Hoofdbestuur.

De Besturen van **„de Nederlandsche Afdeeling der N.I. Maatschappij van Nijverheid en Landbouw"** en van de Vereenigingen **„Oost en West"** en **„Moederland en Koloniën"** roepen bij deze een ieder op tot het bijwonen eener

Openbare Vergadering

op MAANDAG 12 MEI a.s., des avonds te 8 ure,
in het gebouw DILLIGENTIA, Lange Voorhout te 's-Gravenhage,

ter bespreking van een Concept-Rekest aan de Tweede Kamer der Staten Generaal, inhoudende het verzoek, dat de Kamer **„van haren kant den spoedigen „aanleg van alle bevloeiingswerken, die in het „belang van den landbouw op Java behooren „te worden tot stand gebracht, bevordere".**

Inleider: *de Voorzitter der Ned. Afd. van de N. I. Mij. v. N. en L.*: G. E. V. L. VAN ZUYLEN.

Namens de Besturen voornoemd,
De Secretarissen,
S. Stibbe.
G. P. H. H. Gongrijp, *fg.*
J. L. Swart.

II. Van de Afdeeling Utrecht en Omstreken.

Ingevolge besluit der algemeene vergadering dezer afdeeling 22 Maart jl., kunnen onderstaande boekwerken kosteloos door de leden, voor hoogstens 7 dagen (p. band of deel), tegen afgifte van ontvangbewijs, bij den Secretaris D. F. ROMEIN, Willem Barentstraat 20bis, ter lezing gevraagd worden.

Voorloopig moet voor afhalen en terugbezorgen door belanghebbende zelf worden gezorgd.

Buiten de stad wonende leden hebben de frankeerkosten te vergoeden.

Sakinum. Ind. Roman, door G. Dompers.
Eenige jaren Kunstleven te Batavia, door Otto Knaap.
De Indische Gids over 1902.

Door een der leden werd voor hetzelfde doel aan de afdeeling ten geschenke gegeven:

„JAVA" door Prof. P. J. Veth.

Moge dit voorbeeld navolging vinden en daardoor alle leden op min kostbare wijze in staat worden gesteld, van diverse lectuur over onze Indiën kennis te kunnen nemen en ten allen tijde enkele standaardwerken betreffende onze koloniën te kunnen raadplegen.

Het Bestuur.

III. Verloting H. V. V.

Maandag 5 Mei had ten overstaan van de Presidente van „Oost en West" en den President der „Haagsche Voetbal-Vereeniging" de trekking plaats der verloting. Hieronder volgen de nummers, waarop prijzen zijn gevallen:

25, 29, 59, 54, 70, 71, 78, 82, 92, 95, 99, 110, 123, 130, 145, 149, 156, 172, 177, 180, 181, 188, 191, 195, 198, 199, 200, 204, 215, 227, 247, 250, 251, 323, 340, 346, 355, 357, 368, 369, 384, 385, 389, 393, 396, 399, 405, 411, 412, 514, 435, 440, 449, 451, 468, 484, 502, 506, 511, 515, 518, 531, 533, 541, 542,

FEUILLETON.

UIT HET VERRE OOSTEN.

Geloof aan bijzondere krachten (Ilmoe's).

Ieder Mohammedaan, die eenig aanzien bij het overige deel zijner geloofsgenooten wenscht te verwerven, dan wel aanspraak wil maken op den naam van ontwikkeld te zijn, beoefent de gewijde drieledige wetenschap, welke omvat de studie van de wetgeleerdheid (figh), de leer van het geloof (ocçoel of tawhid) en de mystiek (taçawwoef). Behalve die wetenschap en de daaraan verbonden noodwendige hulp of voorbereidende vakken, heeft men nog andere wetenschappen, welke, ofschoon zij daar buiten staan en door gezaghebbende schriftgeleerden worden veroordeeld van wege het feit, dat zij met tooverijen in verband staan, nochtans dikwijls genoeg worden beoefend, vooral in den Indischen archipel, waar de bevolking over het algemeen niet zoo rechtzinnig is. Met de spreuk „het doel heiligt de middelen" voor oogen, trachten vele Inlanders zich die andere wetenschappen eigen te maken, wijl zij naar de dienaangaande heerschende begrippen den betrokkene de macht, de kracht zouden schenken om allerlei oogmerken te bereiken, zoowel geoorloofde als ongeoorloofde. Zoo zou iemand met behulp van het hocus pocus zonder eenige moeite zijn vijand kunnen verslaan, het voorwerp zijner liefde verkrijgen of den echtelijken band tusschen een gelukkig paar verbreken. Evenzoo zou een veehandelaar bijv., die de wetenschap ahli dagang (1) bezit, betere en schoone exemplaren van paarden, schapen, geiten en ander vee kunnen fokken en ze gemakkelijker en met grooter winst dan anderen, die de vereischte geheime kennis niet bezitten, aan den man brengen. Ja, het geloof gaat zoover, dat zulk een handelaar het in zijne macht zou hebben om zelfs een minder goed dier voor deugdelijke waar te slijten, den kooper dus zand in de oogen te strooien. Voor enkele beroepslieden, zooals de Inlandschen schermmeester (*toekang* of *goeroe poekoelan*) is het bezit van meer dan een dier ilmoe's een vereischte, wil hij vele leerlingen tot zich trekken en daardoor geen of weinig overlast hebben van naijverige vakgenooten.

Geschiedt de beoefening van de gewijde drieledige wetenschap zonder bepaalde voorafgaande, kenmerkende formaliteiten en met behulp van overtalrijke gezaghebbende werken van de bestaande *madhabs*, richtingen of scholen, die van de overige ilmoe's wordt voorbereid door een *tapa* of godsdienstige afzondering, door een kluizenaarsleven als het ware gedurende een beperkten tijd.

Die boetedoening geschiedt bij voorkeur in de maand moeloet (arab. *Mauloed*), in een groot dicht bosch, aan den voet van een in een heiligen reuk bekend staanden boom, in een grot of in de nabijheid van een heramat of van een heilig graf. Daar worden de dagen vastend en biddend doorgebracht, terwijl de tapa-man steeds vervuld wezen moet van den vurigen wensch, waarvoor hij zich uit de woelige en tierige maatschappij heeft teruggetrokken. Tegen het vallen van den avond is het hem geoorloofd een weinig voedsel tot zich te nemen, liefst drooggebraden gekookte rijst, doch zonder eenige toespijs. Den dorst mag hij tegen dat tijdstip lesschen met water uit een nabij gelegen bron of wel. Reeds den eersten nacht zouden hem allerlei sombere vizioenen voor oogen zweven; wilde dieren, zooals tijgers, panters e. a., allerlei monsterachtige voorwerpen, slangen, en vurige draken (*naga*) met de traditioneele zeven koppen verschijnen voor hem, hem aangrijnzend. Bij dat al is hij gehouden de grootste kalmte te bewaren, daar elke zweem van vrees, hoe gering ook, de onderneming geheel zou doen mislukken, dan wel tot gevolg hebben, dat hij door de wilde beesten verdelgd werd. Den zevenden en laatsten nacht eindelijk verschijnt den tapa-man een *poentianak*, in de gedaante van eene oude vrouw, met een groot gat in den rug, loshangend haar, een mager gezicht, lange scherpe tanden en rollende oogen. In haar gevolg heeft zij de afschuwelijkste en gevaarlijkste gedrochten, de *penoengoe* of wachters van den boom of grot, waar de boetedoening wordt verricht, welke hem allen vrees trachten aan te jagen. Doorstaat hij deze proef met glans, dan verandert de poentianak in eene schoone, jonge maagd (*malaikat kelimoenan*) geheeten, die hem zacht den raad in de ooren fluistert om zich ter verkrijging van de geheime kennis te wenden tot den leermeester door haar bij name genoemd.

Den eerstvolgenden avond van Donderdag op Vrijdag gaat de man naar de uitverkoren goeroe, medebrengende een stuk wit goed, het symbool der reinheid; een naald, het zinnebeeld van het scherpe verstand, en een vetkaarsje, het teeken van het licht, het ontvankelijk gemoed.

Nadat de leergierige het doel van zijne komst den goeroe heeft kenbaar gemaakt, wordt hij in de leer aangenomen. Nu volgt een tijd van gezette studie, welke zeven volle Vrijdagen duurt en bestaat in het verrichten van de voorgeschreven *sembahjangs* (gebeden) en het uit het hoofd leeren der voor de gezochte ilmoe's zoo onmisbare formulieren. De student is gedurende en ook na dien tijd onderworpen aan de *pantang*-voorschriften, welke hem het nuttigen van bepaalde vruchten, zooals komkommers, meloen, enz. verbieden. De achtste Vrijdag is de dag van het *tammat*, (ons eind-examen), dat zonder eenigen ophef plaats vindt en waarbij hij door den goeroe gebaad wordt met *aër panawar* (water, waarover eenige gebedsformulieren zijn uitgesproken), waarin verscheidene soorten van welriekende bloemen. Na deze formaliteit is het hem geoorloofd naar zijne kampoeng terug te keeren, met de aanbeveling dikwijls den gewezen leermeester te bezoeken, ten einde het geleerde te herhalen, waardoor voorkomen zou worden, dat de ilmoe's, die men zich reeds heeft eigen gemaakt, ook zonder overtreding van de pantangs, krachteloos worden.

Behalve de bovenbedoelde ilmoe's, met behulp waarvan men tot allerlei doeleinden kan geraken, kent de Inlander nog een paar andere, die wel de vermelding waard zijn. Ik heb hier op het oog de ilmoe *semoe goenting* en de ilmoe *wedoek*.

Wat *semoe* in *dit* verband beteekent, is mij niet bekend, maar onder *semoe goenting* wordt algemeen verstaan: de geheimzinnige macht of kracht, welke zetelt in de beide handpalmen van den persoon, die de betrekkelijke kennis zich heeft eigen gemaakt en hem in staat stelt om elk voorwerp, hetzij mensch, dier of plant, van lieverlede te doen kwijnen, tot de dood aan het lijden van den ongelukkige een einde maakt. Men beweert, dat de huid op de plaats, waar de *semoe goenting* daarmede in aanraking komt, verschroeit en daarna vervelt, terwijl de daaronder liggende beenderen vergruizen.

Onder *ilmoe wedoek* of *wedoeg* verstaat men de wetenschap om zich onkwetsbaar te maken tegen slag-, stoot- of schietwapen. Wel kan het wapen in het lichaam van den ilmoe dringen, doch zoodra het er uit wordt getrokken, laat het geen wond na. Die onkwetsbaarheid zou men verkrijgen na een *tapa* van minstens 8 en hoogstens 40 dagen, door inwrijving met kwik (*aer perak*) in een of in beide handpalmen, waarna het over het gansche lichaam zich verspreidt om zich zoo noodig dadelijk op de plaats, waar het lichaam bedreigd wordt, te concentreeren en daaraan eene buiten-

(1) Lett. wetenschap van het handelsvolk (*ahli* aral *alh*).

551, 557, 567, 568, 580, 581, 597, 608, 650, 652, 658, 666, 667, 670, 684, 686, 690, 691, 692, 693, 694, 697, 705, 713, 715, 716, 721, 739, 745, 747, 752, 755, 757, 759, 777, 784, 850, 864, 165, 918, 951, 961, 1009, 1014, 1017, 1037, 1045, 1060, 1068, 1094, 1097, 1103, 1118, 1119, 1130, 1146, 1170, 1172, 1177, 1187, 1193, 1243, 1288, 1291, 1308, 1325, 1340, 1354, 1359, 1370, 1372, 1382, 1389, 1392, 1398, 1403, 1411, 1412, 1433, 1435, 1453, 1463 1479, 1496, 1503, 1532, 1532, 1550, 1554, 1573, 1580, 1590, 1599, 1702.

De prijzen kunnen iederen werkdag worden afgehaald tot en met 12 Mei aan het Bureau **Heerengracht 4,** den Haag, van **10—12** v.m. en van **2–4** n.m.

WEEKOVERZICHT.

Nadat men zich in den lande allerwege had gevleid met de hoop, dat de ziekte van de Koningin zoo goed als voorbij was en het tijdperk van herstel spoedig zou intreden, werd men plotseling uit dien waan opgeschrikt door de meest verontrustende tijdingen. Een oogenblik meende men reeds, dat alles verloren was, gelukkig echter konden de geneesheeren na eenige uren van groot gevaar vrij geruststellende berichten verzenden. Wederom heeft men gezien, hoe onverwacht en plotseling de meest fatale complicaties in deze ziekte kunnen optreden en met welken goeden grond men ernstig ongerust mag blijven, tot dat het volledig herstel een zekerheid is geworden. Ongerust ook voor den toekomst van het land. Want er zal wel niemand zijn, die niet gevoelt, hoe de kleur van den toekomst geheel afhankelijk is van het voortbestaan van ons vorstenhuis, en zelfs zij, die den invloed van het koningschap op de binnenlandsche zaken gering achten, zullen het toegeven, dat het thans voor de buitenlandsche van het grootste gewicht is en dat ons volksbestaan voor een deel met dat van het vorstenhuis is saamgeweven. Misschien mogen wij, nu ook deze zware beproeving door de Koningin is doorstaan, voor het goed verloop vrij goedsmoeds zijn. Maar zeker doorleven wij thans in alle kalmte en rust een voor ons volk allergewichtigst tijdperk, welks gebeurtenissen een invloed kunnen hebben ver over onze grenzen en waarvan wij den ernst geen oogenblik uit onze gedachten mogen laten gaan.

De vorstelijke families van Europa gaven in deze week nog stof voor courantenberichten door het overlijden van prins George van Pruisen, een van de vele verre bloedverwanten van den Keizer, die in Berlijn een meer of min onbelangrijke rol spelen en op staatkundig terrein niet worden genoemd; vervolgens ook door de geschiedenis van de dochter van Don Carlos, die thans weer van zich laat spreken door een poging tot zelfmoord volgens het klassiek procédé van een sprong in den Tiber. Het aanzien van deze Bourbons gaat er in den laatsten tijd zeker niet op vooruit. Hoewel niet van vorstelijken bloede, mag hier nog de president van de Fransche Republiek worden genoemd, wiens aanstaande reis naar Rusland in de betrokken landen veel tongen en pennen in beweging brengt, doch die vermoedelijk alleen in de persoon van den waardigheidsbekleeder een verschilpunt met de vorige tochten van de Franschen naar St. Petersburg zal aanbieden. Bijna vergaten wij hierbij nog de reis van den Oostenrijkschen kroonprins naar Londen. Hij zal daar bij de kroningsfeesten van Eduard VII de verbonden regeeringen van Oostenrijk en Hongarije vertegenwoordigen. Reeds naar aanleiding van eenige geruchten omtrent de samenstelling van zijn gevolg, kwamen de Hongaren op tegen vermeende achterstelling bij Oostenrijk. Het antagonisme tusschen beide landen stijgt nog voortdurend, ook al omdat de eigenwaan van de Hongaren er op den duur niet minder op wordt. Daarbij komt, dat de kroonprins in Hongarije allerminst populair is, zoodat iedere officieele betooging tegen zijn beleid van groote politieke beteekenis voor den toekomst kan zijn.

In de Vereenigde Staten blijft de zaak van belang nog steeds het proces tegen de generaals van het Amerikaansche leger op de Philippijnen. Na alles, wat er aan bijzonderheden is uitgelekt, schijnt het wel vast te staan, dat veel, zeer veel door geen enkelen eisch van oorlogvoeren werd gebillijkt. Intusschen vinden de gruweldaden bij sommigen nog gereede verdediging. Van zuiver utilistisch soldatenstandpunt hield een van de getuigen een krachtig pleidooi voor de daden van generaal Smith in het bijzonder. „Teerhartigheid is uitnemend, zeide hij, maar in den oorlog is er geen plaats voor. Wij houden staande, dat de veldtocht op Samar, die pas tot een gelukkig einde gebracht is, terwijl hij krachtdadig werd doorgezet, binnen de grenzen van het beschaafde oorlogsgebruik is gebleven. In de laatste maanden is het een gewoonte geworden om het leger op de Filippijnen af te takelen. Het Amerikaansche volk schijnt de uitnemende diensten vergeten, die het leger bewezen heeft aan Amerika's eer en roem, in zon en regen, door stof en modder, over rivieren en bergen, door verward struikgewas, in ziekte en gezondheid — diensten, die niet anders dan eer en roem hebben gebracht over hun vlag en hun land, en de mannen waardig zijn geweest van het leger, welks bajonetten nooit geflikkerd hebben, dan in de verdediging van het recht en welks dreunende marsch bescherming heeft gebracht aan hen, die in gevaar waren. Maar nu staat het blijkbaar geschandvlekt — waarom, begrijp ik niet. De menschen in het moederland trachten roem te oogsten en vooruit te komen door het leger af te breken. Zij hebben het gevonnist na den Mexicaanschen en na den burgeroorlog, met het gevolg, dat generaal Grand, de „slachter", tot president werd gekozen en stierf als een, die bemind en geëerd werd door alle Amerikanen. Al zijn de krijgsverrichtingen op de Filippijnen niet gevoerd met tegemoetkoming aan de meeningen van teerhartigen en lastige bemoeials, zoo kan ik toch verklaren, dat ze gevoerd zijn volgens beginselen, die den moed, de voortvarendheid, de menschelijkheid en goedheid van Amerikaansche soldaten tot eere strekken, — soldaten, van wie zoovelen vrijelijk hun leven geofferd hebben op het altaar des vaderlandsch."

Het zal den generaal evenwel niet veel baten. Het Amerikaansche volk, dat bijna altijd gevoeld heeft, dat de veroveringsoorlog op de Philippijnen een afkeurenswaardige basis had, zal zich zeker niet laten overtuigen, dat zelfs een verkeerd doel de middelen heiligt.

De betoogingen op den eersten Mei, een kritische dag voor de politie van groote steden, hebben nergens groote onlusten veroorzaakt. Natuurlijk zijn, vooral in de meer Zuidelijk gelegen Staten, de noodige bloedneuzen en blauwe oogen wel geslagen, maar daarop mag men tegenwoordig minder letten. Vooral ook omdat de politie bij zulke betoogingen wel eens gaarne wat ongeregeldheid ziet om eenige mingewenschte heeren, op wie men anders moeielijk beslag leggen kan, in te kunnen rekenen en van de wereld een weinig af te zonderen. Op andere gronden ontstond ontevredenheid en rumoer in Portugal. Daar schijnt met het geld ook de broederliefde uit huis te zijn gegaan en de financieele kwestie alles te beheerschen. Portugal heeft nu weer een poging gedaan om met de buitenlandsche schuldeischers een weinig in het reine te komen en deze financieele transactie valt bij een groot deel van de bevolking, naar men verneemt ook bij het leger, in minder goede aarde. Van daar betoogingen, oploopen, protesten en vergaderingen, die een vrij onrustbarend voorkomen hebben.

In België is de rust wedergekeerd, zoodat de volksvertegenwoordiging haar zittingjaar zonder het accompagnement van straatrumoer on geweerschoten kan sluiten. De uiterste linkerzijde is nu druk bezig met nabetrachtingen, die zooals men vermoeden kan, van niet zeer opgewekten aard zijn. Inderdaad is de linkerzijde, voornamelijk de socialisten, in de Kamer in de minderheid en kan daar niets doordrijven, alleen obstrueeren. Met de algemeene werkstaking is het ook niet naar den zin gegaan, een dergelijke maatregel zou toch alleen kunnen uitloopen, gesteld, dat zij goed georganiseerd ware, op gewelddadigheden en op verzet tegen leger en politie, waarbij men zich niet voorstelde eenig succes van belang te kunnen behalen. Het beroep op den Koning was vruchteloos gebleken, trouwens iedereen had zoo iets kunnen voorspellen. Er rest dus voorloopig niets dan berusting. Het beleid van de hoofdmannen der beweging is intusschen door de partijgenooten goedgekeurd.

RECLAMES.

gewone hardheid of lenigheid te schenken. Hoewel de genoemde methode de algemeen gebruikelijke is, gescheidt »inbrengen van het kwik« ook door het in te nemen, wat wel zoo eenvoudig, maar niet altijd doeltreffend is. Zoowel gedurende de *tapa* en na de inbrenging, moet de patient zich stipt aan de gezegde *pantangs* houden, terwijl hem bovendien wordt aanbevolen om zich niet in diep water te wagen, op gevaar van te zullen zinken en verdrinken.

Mocht men tegen een kwikkuur opzien, dan kan men zijn toevlucht nemen tot een paar zaken, die men slechts aan het lichaam behoeft te dragen om het eveneens onkwetsbaar te maken. Die zaken of voorwerpen zijn natuurlijk niet te koop, zooals de beschreven djimats of amuletten, maar men vindt ze bij toeval, hetzij in het bosch of elders. Daartoe behoort de *perak bekoe* (lett. *gestold* zilver in tegenstelling van ertsvormig zilver). Wijders heeft men de *badar besi*, een soort zwarte kiezelsteen, die vanzelf de hardheid en de eigenschappen van het ijzer heeft aangenomen, dan de *bamboe boeta* (blinde bamboe), zoo genoemd, daar zij niet hol doch geheel massief is en eindelijk de *batok boeta* d. i. dop van een klapper zonder of met slechts één oog. Al deze voorwerpen worden gezamenlijk in een buikband om het middel gedragen. Is de drager van de heilzame werking dezer verzameling van curiositeiten niet genoegzaam overtuigd, zoo wordt hem aanbevolen het bezit van een rotan, waarvan een of meer geledingen in tegengestelde richting loopen en die daarom eigenaardig genoemd wordt *rotan berkelahi boekoe* of *rotan kehajoean*.

Als aanvulling van het bovenstaande wil ik nog wijzen op ilmoe's, die Inlandsche *doekoens* (voedvrouwen) heeten te bezitten en met behulp waarvan zij den oorsprong van allerlei ziekten kunnen ontdekken, en die ziekten genezen, hetzij door aanwending van medicijnen, dan wel door het doen verrichten van verschillende met het bijgeloof in verband staande formaliteiten door de familieleden van den patiënt. De aanwijzing der medicamenten geschiedt na raadpleging van oude schrifturen met allerlei geheimzinnige figuren en teekens of van de geesten ((*bangsa aloes*), die dan in den aanroeper varen, waardoor deze in zwijm valt en orakeltaal uitkraamt, welke hij, na het bewustzijn te hebben herkregen, verklaart. Dit tot zichzelf komen gebeurt òf van zelf, òf na het verorberen van een rauw kippenei, dat men hem in den mond plaatst.

Gewoonlijk zijn deze *doekoens* tevens zieners (orang meliatin), die uit de strepen en figuren van handpalm en voetzool, uit kaarten (Chineesche of Europeesche), en met talrijke andere hun ten dienste staande middelen diefstallen tot klaarheid brengen, iemands voor- en tegenspoed, den toestand van den afwezigen bloedverwant, kortom alles, voorspellen en verklaren kunnen. De meesten hunner zijn ook bezitters van ilmoe's, welke hen in staat stellen om gevaarlijke, wilde stieren te bezweren. Slangenbezweerders zijn van te algemeene bekendheid dan dat het noodig zou wezen omtrent hunne verrichtingen hier uit te weiden. Zij hebben echter vóór alles zorg te dragen, dat zij onder de vele *pantangs* zich aan één stiptelijk houden, n.l. de pantang, die hun op straffe van algeheel verlies van de ilmoe verbiedt, om een slang op andere wijze te dooden dan door het dier van af den bek van een te rijten.

Minder bekend zijn de bezweerders van krokodillen, de zoogenaamde *orang gendam*, die zulke dieren tot zich kunnen lokken en op het droge voeren, om ze op publieke feesten ten toon te stellen.

H. A. VON DÉWALL.

Den Haag, 20 April 1902.

Oost-Indische berichten.

Omtrent de noodlijdenden en de cholera, de reis van den heer van Kol, de Ambachtsschool te Soerabaja, eene kunstnijverheid-tentoonstelling en den Indischen Bond.

Hoe lief zou het ons geweest zijn, om deze week omtrent de noodlijdenden op Java eenigszins gunstiger berichten in de Indische bladen te lezen. Maar helaas, het mocht niet zoo zijn. Hoewel het overtollige water zelfs in de Afdeeling Djoewana grootendeels is geweken, de ellende blijft in de meest geteisterde streken nog zéér groot en de toekomst laat zich nog donkerder aanzien, nu men niet zonder reden vrees koestert voor nieuwe misoogsten en de cholera-plaag reeds weer hier en daar aan het woeden is.

In de *Locomotief* van 5 April lezen wij o. a.:

„De regenbui van gisteren heeft wat opgefrischt. Verlangde alles wat leeft naar eene flinke dosis hemelwater na eenige dagen droogte, voor den padiaanplant in den omtrek en daar, waar de sawahs van regen afhankelijk zijn, was het een heele uitkomst.

De hemel draagt echter volgens weerkundigen alle kenteekenen, dat de westmoesson zoo goed als achter den rug is, veel regens zullen niet meer vallen. Spreken deze profeten de waarheid, dan ziet de bevolking weêr een verschrikkelijk jaar tegemoet.

De padi-aanplant, laat in den grond gekomen, omdat de aanhoudende bandjirs het aanplanten beletten, is nog te jong om 't lang zonder regen te kunnen stellen. Treedt de droogte nu in, dan staat weer een vreeselijke volksramp voor de deur, duizenden en nog eens duizenden bouws padi, die nu nog veel beloven, zullen dan mislukken en hoe dan de arme bevolking, die geen cent meer heeft, aan den kost moet komen, is een raadsel, waarvan de oplossing alleen bij de regeering berust.

De rapporten der verschillende afdeelingen melden nu nog een bevredigenden stand van het padigewas, slechts in het Demaksche werd over gebrek aan water geklaagd en het zich vertoonen van de omo mèntèk. Er viel gelukkig ook daar regen, zoodat het kwaad ten minste gedeeltelijk bezworen is. Laat ons voor het zwaar beproefde volk hopen, dat de hemelsluizen zich niet ontijdig sluiten."

En in de *Samarang Courant* van den dag te voren:

»Het is treurig nieuws, dat wij van *Demak* ontvangen, namelijk dat in het onderdistrict *Wedoeng* van dat regentschap de cholera is uitgebroken. Men zal zich herinneren, hoe gedurende de laatste epidemie daar reeds ettelijke duizenden offers aan die ziekte zijn bezweken. Nauwelijks is nu de oostmoesson ingetreden, of daar komen de eerste berichten over de gevreesde ziekte de gemoederen weder verontrusten. Aan den resident van Samarang is hiervan officieel kennis gegeven. Dat het niet lang zal duren, of ook onze reeds zoo geteisterde stad zal volgen, is te voorzien, daar waar de plaatsen zoo in elkanders nabijheid zijn en het dagelijks verkeer per tram, kar en pèdes apostelorum niet vermeden kan worden. De toekomst laat zich dus donker aanzien.

Wij jeremieeren, maar niet zonder reden.

Omtrent de toestand van *Pati* in hetzelfde blad:

»Op Tjingkal Sewoe, het district, hetwelk het meest lijdt van wege onvoldoende levensmiddelen en de laatste bandjirs, moet de toestand der bevolking ernstig zijn.

Tot overmaat van ramp eischt de cholera daar per dag tusschen vijftien en twintig slachtoffers«.

Ook in *Solo* heerscht weer de **cholera** en eischte o. a. als slachtoffer: *Pangeran Aria Mataram*, luitenant kolonel van den generalen staf, oom van den Soesoehoenan en adjudant in buitengewonen dienst van den Gouverneur-Generaal. De Prins is in Nederland geen onbekende, sedert hij een drietal jaren geleden verscheidene maanden in den Haag woonde met zijne drie zoons: Kodrath, Matthes en van Son, die hij tot voltooiing hunner opvoeding hierheen bracht. Onze vereeniging verliest in hem een harer eerste Inlandsche leden.

Uit de *Locomotief* vernemen wij de verblijdende tijding, dat dr. Vorderman, zich in het begin der maand April naar Semarang begaf, om te onderzoeken, wat kon worden gedaan tot verbetering der verpleging van de noodlijdenden in die residentie. Daartoe werd een conferentie gehouden tusschen den inspecteur, den resident, den gewestelijken eerstaanwezenden off. v. gezondheid, den ass.-resident en den eersten stadsgeneesheer, waarin o.a. werd behandeld:

a. eenige verbeteringen op hygiënisch gebied, aan aan brengen in de in het Demaksche en Semarangsche opgerichte tijdelijke *sompoks* (ziekenloodsen);

b. vereeniging der aan zweren lijdenden en zieken, die thans over *alle* sompoks verspreid zijn, in éen of meerdere sompoks op de plaatsen, waar geneeskundige hulp verkrijgbaar is, bijv. Semarang, Demak en Godong, en hun plaats te doen vervangen door weezen en werkeloozen;

c. voorstel tot tijdelijk in dienst stellen van een 3den geneesheer voor de behandeling der zieken te Mlaten en sompok:

d. idem tot het aanstellen van een of twee ziekenverplegers voor de ziekensompoks te Demak;

e. na verbetering van den oeconomischen toestand, eenige der bestaande sompoks in te richten voor inlandsche weeshuizen en deze te bestendigen zoolang de behoefte blijkt.

Mogen de resultaten dezer beraadslagingen spoedig ten bate der bevolking worden in uitvoering gebracht!

Zeker zal onderstaand bericht, dat wij uit het *Bat. Nieuwsblad* van 6 April overnemen, den lezers van het „Koloniaal Weekblad" goed doen:

„Oost en West" en de Noodlijdenden. Wij hebben reeds medegedeeld, dat het hoofdbestuur van »Oost en West« een aanzienlijke som geremitteerd heeft (tot nu toe f 7300) voor de noodlijdende bevolking. Dit geld wordt door het bestuur van de afdeeling Nederlandsch-Indië op de meest practische wijze aangewend, namelijk in die streken, waar het gouvernement nog niet helpt en de nood toch groot is. Want niet alleen de hongersnood heeft in vele streken groote ellende gebracht, maar ook de cholera-epidemie deed het hare onder de uitgeputte bevolking en nu is het in de eerste plaats het streven van »Oost en West« om huisgezinnen die hun broodwinner verloren hebben, met kleine bedragen te steunen, ten einde ze in de gelegenheid te stellen weder een beetje op hun verhaal te komen. Met waardeering spreekt het bestuur der afdeeling »Nederlandsch-Indië« van de hulp, welke het ondervindt van de officieren van het Leger des Heils, die onvermoeid en met groote zelfopffering in de meest geteisterde streken arbeiden en het geld op de beste wijze besteden«.

Bijna alle Indische bladen wijden kortere of langere artikelen aan het bezoek van het voor Indië zoo warmvoelende Kamerlid, den heer **van Kol**; terwijl hijzelf in het *Soerabajaasch Handelsblad* nu en dan zijne indrukken weergeeft. Het *Bat. Nbl.* van 8 April schrijft:

De Heer H. H. van Kol, is gisteren met het stoomschip *Alting* van Deli hier aangekomen en afgestapt in het hotel des Indes, hij vertrok hedenmoregn naar Buitenzorg om zijn opwachting te maken bij den Gouverneur Generaal.

Zooals onze lezers weten, is de heer van Kol, met de Koningin Wilhelmina uit Nederland naar Indië vertrokken, te Padang van boord gegaan- Hij hield daar besprekingen met het bestuur, de leden der Kamer van Koophandel en der Handelsvereeniging, bezocht de Padangsche Bovenlanden, o.a. ook Sawah Loento en de Ombilien-kolenvelden, om vervolgens te vertrekken naar Atjeh, waar zijn meening omtrent de toestanden aldaar, zooals onze lezers uit onze Atjeh-correspondentie weten, zich geheel wijzigde. De heer van Kol verliet de Noordkust van Sumatra na Atjeh in verschillende richtingen doorkruist te hebben en ging naar de Oostkust, naar Deli, waar hij o. a. een vergadering bijwoonde, uitgeschreven door de afdeeling daar ter plaatse van den Indischen Bond, op welke vergadering voldaan werd aan zijn wensch om inlichtingen te ontvangen betreffende plaatselijke toestanden.

En niet alleen de Nederlandsche bladen volgen hem op zijn studie-reis, ook de Vlaamsche couranten houden hun lezers daaromtrent op de hoogte, zooals blijkt uit onderstaand merkwaardig stukje uit het *Gentsche Volksbelang*:

»Onze lezers weten, dat een der socialistische afgevaardigden voor de Tweede Kamer, de Heer Van Kol, vooral zich met den toestand der overzeesche bezittingen onledig houdt. Naar het gezwets en gepraat was bij het achtbaar lid dezer Kamer ook de overtuiging gekomen, dat het wel slecht toeging in de Nederlandsche koloniën. Op aanvraag van de regeering is de Heer Van Kol zelf naar Oost-Indië vertrokken om met eigen oogen over den toestand te oordeelen.

In het *Soerabajaasch Handelsblad* deelt de Heer van Kol in een reeks indrukken mede, wat hij op Sumatra zag, hoorde en ondervond; zijn vijfde schets is gewijd aan de Ombilinkolenvelden en, hoewel de Nederlandsche afgevaardigde scherp uit eigen oogen blijft zien, toont hij zich onbevangen genoeg om ook het goede te waardeeren, dat door de regeering en hare vertegenwoordigers wordt gedaan met de beperkte, daarvoor beschikbare middelen. Heel waarschijnlijk zal de Heer van Kol in Nederland teruggekeerd, een heel andere houding althans tegenover de Indische regeering aannemen, dan hij tot nu toe uit een, op verkeerde grondslagen berustende overtuiging, deed. Hoe zijn standpunt dan zal worden tegenover zijne politieke partij, kan bijna met zekerheid voorspeld worden.

In de inlandsche maatschappij schijnt de Heer van Kol te zijn aangekondigd als een Messias; politieke bannelingen en moeders van ter dood veroordeelden, pretendent-koningen en anderen brachten hem den voetkus, en smeekten om zijne voorspraak; het aanhooren van al dat leed moet den, voor indrukken zeer toegankelijken volkstribuun veel pijn gedaan hebben; vooral omdat hij in de meeste gevallen noch het recht, noch het belang van staat zal hebben kunnen stuiten.«

Den 1sten April werd het nieuwe gebouw voor de **Soerabajasche Ambachtsschool** officiëel in gebruik genomen, nadat de feestelijke opening in het bijzijn van vele genoodigde belangstellenden had plaats gehad.

De nieuwe school vangt aan met 45 leerlingen voor de houtbewerking, het smidswerk en hoefbeslag, in welk laatste vak door een deskundige technisch onderricht gegeven zal worden, omdat velen met het uitoefenen van bedoeld beroep een flink bestaan kunnen vinden in de hoofdsteden en op de voorname binnenplaatsen.

Het bestuur van de ambachtsschool bestaat nu uit de ondervolgende heeren:

L. C. A. F. Lange, beschermheer.
I, C. Ribbers, president.
C. W. Weys, vice-president.
G. J. Hupkes, secretaris.
H. Grondijs, thesaurier.
H. J. G. Jansen van Raay.
F. Y. Gentis.
J. Bienfait.
W. J. Essers.
M. de Vicq.
} commissarissen.

De heer Ter Maten is directeur van de school, de heeren W. P. H. Speer en Richter fungeeren respectievelijk als onderwijzers in het timmeren en in het smeden. De heer Speer is reeds eenigen tijd verbonden aan de inrichting en heeft steeds tot volle tevredenheid van het bestuur gearbeid, hetgeen men ook durft verwachten van den heer Richter, die nog kort in functie is.

En zoo is dan Soerabaja *weer* een flinke Ambachtschool rijk, moge deze meer vruchten afwerpen dan de eerste, waarvan L, een oud-leerling, in de *Locomotief* schreef:

„die heeft niet lang bestaan, omdat toen een zeker vooroordeel bestond tegen den handwerksman, om reden een ieder het als een soort schande achtte om zijn zoon voor opziener of baas bij den eenen of anderen winkel op te leiden; hij, smid of timmerman worden, dat nooit en dat consigne luidde zelfs in de bescheidenste familiekringen.

Van de nieuwe Ambachtsschool verwacht ik veel, en zeker is het, dat aan haar levensvatbaarheid niet getwijfeld behoeft te worden, want een ieder sympathiseert met deze inrichting, adres aan de vele donateurs en contribuanten, die waarschijnlijk een geheele ommekeer zal teweegbrengen in de maatschappelijke toestanden van het rijk van Insulinde.«

Omtrent de **Kunstnijverheid-Tentoonstelling**, waarover wij de vorige week reeds schreven, lezen wij in het *Bat. Nbl.*

Zondagavond 6 April werd ten huize van mr. J. A. Abendanon een vergadering gehouden van het bestuur der Afdeeling „Nederlandsch-Indië van de vereeniging Oost en West", waarin besloten werd, dat de tentoonstelling van voorwerpen van inlandsche kunstnijverheid, hoofdzakelijk koper, zal gehouden worden omstreeks het midden van Mei a. s. De heer E. J. Jasper te Soerabaja, die op het gebied van indische kunstnijverheid veel gedaan heeft, zal het bestuur in de uitvoering van het plan steunen. Reeds is een fraaie collectie voorwerpen voor de verkoop aangekocht, terwijl bovendien heel wat prachtige stukken uitsluitend voor de tentoonstelling bestemd, worden ingezonden. Mochten er personen zijn in of buiten Batavia, die nog van hun belangstelling blijk willen geven door het inzenden van koperen voorwerpen, zoo gelieven zij zich te spoedigste te wenden tot een der leden van het bestuur, (den heer H. J. W. van Lawick van Pabst, voorzitter, mejuffrouw E. van Loon, mr. J. A. Abendanon, overste M. B. Rost van Tonningen, Th. J. A. Hilgers, secretaris penningmeester). Indien het bestuur naar wensch slaagt en daarop bestaat alle kans, zal de tentoonstelling gehouden worden in

een gebouw met groot voorerf en het plan bestaat dit erf schitterend te verlichten, terwijl een muziekcorps in vereeniging met een onzer taartjeskoningen de rest zal doen. Op deze wijze ingericht, zal de tentoonstelling zeker veel bezoekers lokken, het Bataviaasch publiek toch wordt dan in de gelegenheid gesteld een of meer avonden recht gezellig uit te gaan, terwijl het voedsel geeft aan zijn kunstzin tevens.

Wij hopen spoedig iets naders te kunnen mededeelen en eindigen voorloopig met het bestuur een goeden uitslag te wenschen."

De „**Indische Bond**" beleeft moeielijke tijden. In het Bondsblad van 5 April schrijft de Hoofdredacteur de heer G. L. I. D. Kok een uitgewerkt artikel over het aftreden van het gansche Hoofdbestuur en de verkiezing van nieuwe Bestuurders

Voor de verkiezing die op 26 April zou plaats hebben beveelt hij 15 candidaten aan; hij doet dit op de volgende wijze:

„De vijftien personen die ik, geheel onzijdig oordeelende, met een gerust geweten kan candidaat stellen zijn: B. H. H. Ravenswaay, J. H. Kievits, D. van Hinloopen Labberton, J. W. Terlaak, A. Wilkens, J. Admiraal, J. van Lith, F. J. Seitz, F. A. Niggebrugge C. Th. van Sorgen, J. Ch. Voll, S. van Hulstijn, F. W. A. L. de Nijs, J. B. de Scheemaker en G. A. Ch. Martherus.

Ziedaar 11 in Indië en 4 in Europa geboren, doch voor Indië alles overhebbende leden van den I. B., er zijn er van allerlei standen, hoogen en lagen, oud en jong, particulieren en ambtenaren, in ieder geval het zijn leden, waarin ik vertrouwen stel en die mij als ijverige ledeu van den I. B. bekend zijn; er zijn kalme, bezadigde en meer geestdriftige leden onder, zij vullen elkaar in één woord aan, en zij zijn van alle drie de partijen, doch zoodanig, dat de denkbeelden van den een die van den ander niet in den weg staan.

Met hen aan het hoofd van den I B. zie ik de toestanden weer beter worden, krijgen zij bovendien nog den steun der leden, worden deze wakker geschud en de indolentie in een hoek gesmeten, dan heeft het tegenwoordig H. B. door zijn daad van zelfverloochening den I. B. een grooten, zoo niet den grootsten dienst bewezen, die ooit iemand der vereeniging bewijzen kon, dan hulde voor den strengen maatregel, dien het H. B. noodig geoordeeld heeft om de leden uit hun slaapje te wekken, dan hoeden af.

In ieder geval gooit dat knagende en alles doodende wantrouwen overboord, luistert naar mijn raad, want ik geef U die uit den grond van mijn hart.

West-Indische Berichten.

Beschermende rechten voor Sigaretten. De Gouverneur van Curaçao heeft een Commissie van vijf ingezetenen benoemd met de opdracht om te onderzoeken of bescherming van het inlandsch fabrikaat der sigaretten en belasting van het buitenlandsch fabrikaat doelmatig zou wezen.

De mogelijkheid, dat 't tot beschermende rechten zou kunnen komen, geeft aan de Curaçaosche bladen nogal aanleiding tot wrijving van gedachten, want, meent men, wordt deze industrie aan de éene zijde er door bevoordeeld, aan den anderen kant zal de handel er nadeel van ondervinden.

De „Amigoe di Curaçao" is sterk voor den maatregel.

In een ingezonden stuk in dat blad wordt 't voor en tegen van beschermende rechten in 't algemeen, in den breede behandeld en de schrijver acht deze in 't onderhavige geval voor de bevolking van de kolonie hoog noodig, — en de „Amigoe di Curaçao" meent, al vertrouwt 't, dat de commissie wel zal weten, wat haar te doen staat, de opmerking te moeten maken, dat niet slechts de belangen van schatkist en handel behartigd dienen te worden, maar ook die van de arme bevolking. Op een eiland, waar zoo weinig industrie is, als op Curaçao, waar zoo weinig te verdienen valt voor de *massa*, moet men, zoo het kan, iedere gelegenheid aangrijpen en moeite doen, om ook *het volk* te helpen.

De handel is kwijnend, maar het volk lijdt gebrek, dit verdient dus nog eerder hulp en steun.

* * *

De Maatschappij tot bevordering van Landbouw, Veeteelt enz. In ons laatste blad deelden wij mede, dat er te Curaçao een vereeniging tot stand was gekomen ter bevordering van „Landbouw, Veeteelt, Zoutwinning en Visscherij" en spraken de hoop uit goede uitkomsten van haar optreden te vernemen. — Dat deze nu nog niet waarneembaar zijn is duidelijk; maar dat ze zeker verkregen zullen worden, mag men wel verwachten, als gelet wordt op de flinke manier, waarop het bestuur zijn taak aanpakt, om er te komen.

In de laatste algemeene vergadering, zoo lezen wij in de A. d. C., waarin verslag werd uitgebracht over 't geen al gedaan was, bleek, dat reeds betrekkingen waren aangeknoopt met verschillende maatschappijen op de Engelsche en Fransche Antillen, met twintig *Nederlandsche* vereenigingen, met 's Lands plantentuin te Buitenzorg en het botanisch station te Paramaribo, met uitgevers van landbouwkundige tijdschriften; dat inlichtingen gevraagd waren te Lissabon omtrent de te Curaçao ondervonden moeielijkheden bij zoutwinning en te New-York omtrent model en stroosoort der panamahoeden; terwijl er ook over maïs en grassoorten werd gecorrespondeerd.

Op de vergadering werd de mededeeling gedaan, dat de Gouverneur voor dit jaar een subsidie had geschonken van f 1200.— met de belofte om al 't mogelijke te zullen doen, deze som voor 't volgend jaar te verdubbelen. — Ook werd door den Gouverneur terrein afgestaan tot een proefstation en zijn er stappen gedaan, om een deskundige op gebied van landbouw en veeteelt aan de Maatschappij te verbinden.

Algemeen bijval vond een voorstel van den heer Zwijsen om voor Nederland vrijen invoer van Curaçaosch zout te verkrijgen, aangemoedigd door 't geen de regeering deed in Oost-Indië voor cacao en indigo, — evenals een voorstel van het bestuur om eerlang een tentoonstelling van landbouwprodukten te organiseeren.

Het ledental bedroeg reeds 107. Wij hopen, schrijft de „Amigoe di Curaçao" dat nog meer zullen toetreden, om gezamenlijk te beproeven, wat wij kunnen, opdat ook in het moederland de aandacht worde gevestigd op een vereeniging, die alles doet wat zij kan en billijkerwijze daarom op *steun* der sterkeren en meer vermogenden mag rekenen.

Gaarne onderschrijven wij dit en willen er van onzen kant er toe medewerken, waar wij de kans er toe zien.

Naar aanleiding van klachten over het zoek raken van brieven, waarbij vermoed kon worden, dat, diefstal in 't spel was en wel door 't personeel van de postambtenaren, heeft de heer Hamelberg, postdirekteur van Curaçao, naar de „Amigoe di Curaçao" mededeelt een zeer vernuftig plan bedacht, om er achter te komen, of er daar aan 't postkantoor brieven werden verdonkeremaand en wie de schuldigen waren. 't Was zóó slim overlegd en de bekoring was zóó verlokkend gemaakt, dat iemand, die stelen wilde, het zeker toen gedaan zou hebben.

Ter eere van de postbeambten zij gemeld, dat de listige proef schitterend werd doorstaan.

Wat dit denkbeeld is? — Onze nieuwsgierigheid wordt niet bevredigd, want 't wordt niet bekend gemaakt, omdat de proef later nog wel eens herhaald kan worden. — We zouden echter den heer H. wel in overweging willen geven 't aan zijn collegas in 't Moederland, maar vooral aan die in de zuster-kolonie in 't Oosten „sub rosa" mede te deelen.

Daarginds zou zeker menig brievendief gesnapt worden.

Eene Openbare Vergadering.

Het zal niemand verwonderen, dat de vereeniging „Oost en West" zich bereid verklaarde, om met de Nederlandsche afdeeling der Oost Indische Maatschappij van Nijverheid en Landbouw mee te doen, toen deze het voorstel deed, om samen met „Moederland en Koloniën" een **Openbare Vergadering** bij elkander te roepen, waarin het plan zal worden besproken om aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal te kennen te geven, dat wij Nederlanders begaan zijn met den droeven economischen toestand, waarin een belangerijk deel der bevolking van Java verkeert en aan die Kamer te verzoeken, om van haren kant te bevorderen, dat alle bevloeiings-werken, die in het belang van den Landbouw op Java behooren te worden tot stand gebracht, zoo spoedig mogelijk worden aangelegd.

De Vereeniging „Oost en West" heeft alles gedaan, wat in haar vermogen was, om de ellende, die sedert geruimen tijd op Java heerscht, te brengen onder de aandacht van het Nederlandsche volk en het te wijzen op den heiligen plicht, om door milddadigheid het bewijs te geven van dankbaarheid.

Er is echter een nog ernstiger plicht, dan het verlichten van den heerschenden nood en deze kan alleen vervuld worden door het nemen van ingrijpende maatregelen, die veel geld zullen kosten.

Maar wij houden ons overtuigd, dat Nederland te edel denkt, om niet te verlangen, dat alles gedaan worde, wat men maar eenigszins doen kan, om te zorgen, dat Nederlandsch Oost-Indië vrij blijft van de „famines", de periodieken hongersnooden, die de naburige Engelsche Kolonie teisteren.

Het verheugt ons daarom, dat er een openbare vergadering zal worden gehouden, waar een ieder zal kunnen hooren en zal kunnen spreken en die, zooals wij hopen tot gevolg zal hebben, dat ons volk zich bij de genoemde Vereenigingen aansluit, om voor de Javanen te vragen, wat zij, hoofdzakelijk landbouwers zijnde, in de eerste plaats noodig hebben, d. i. eene goede en geregelde besproeiing der rijstvelden.

Wij rekenen er op, dat onze leden in grooten getale zullen opkomen, waar het een zoo dringend belang der Javanen geldt.

Het bestuur der genoemde afdeeling van de Indische Mij. van Nijverheid en Landbouw maakte een concept op voor het aan de Tweede Kamer in te dienen rekest en verspreidde daarvan afdrukken; wij brengen dit concept ter kennis van onze leden:

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Geven met de aan Uwe Kamer verschuldigde gevoelens te kennen de ondergeteekenden

dat de minder gunstige economische toestand der bevolking op Java ieder Nederlandsch hart moet hebben getroffen;

dat die toestand dan ook Hare Majesteit, Onze Geëerbiedigde Koningin, in Hare jongste Troonrede deed zeggen, dat naar de oorzaken van de mindere welvaart der inlandsche bevolking op Java een onderzoek zou worden ingestesteld;

dat sedert dat tijdstip zoowel misoogsten, als andere rampen den treurigen staat van zaken nog zijn komen verergen, zoodat iedere mail ons berichten brengt van de groote ellende, die in verschillende, ook zelfs in anders zeer vruchtbare streken van Java heerscht;

dat de bevolking dier streken nauwelijks bij machte om de strikt noodzakelijke voedingsmiddelen te koopen, honger lijdt en, door uitputting alle weêrstandsvermogen verloren hebbende, aan ziekten ten prooi is;

dat zonder twijfel de Indische Regeering reeds veel heeft gedaan, om door het uit de koloniale schatkist beschikbaar stellen voor geld, ook voor het verstrekken van zaadpadi en den aankoop van ploegvee steun te verschaffen;

dat ook de particuliere weldadigheid, zoowel in Indë als in Nederland, zich het lot van de noodlijdende bevolking heeft aangetrokken;

dat dit een en ander zeer is toe te juchen, maar dat daardoor de gestadige achteruitgang van welvaart van Java's bevolking niet wordt weggenomen;

dat adressanten er niet op aan zouden dringen om zij het ook slechts ten deele vooruit te loopen op het door Hare Majesteit de koningin beloofde onderzoek, wanneer naar hun oordeel niet de nood zoo dringend was, terwijl een der voorname middelen van herstel voor de hand ligt, namelijk de van Regeeringswege meer algemeene toepassing van kunstmatige irrigatie;

dat de achterstand ten deze, vooral in den laatsten tijd, zoowel in voordrachten, als in geschriften, duidelijk en klemmend is aangetoond en daarbij op ruime toepassing van een degelijk stelsel van irrigatie aangedrongen;

dat weliswaar ook tegenstanders van dien maatregel zich hebben doen hooren, maar dat door dezen slechts werd betoogd, dat irrigatie *niet het eenige middel is* om den economischen achteruitgang tegen te gaan;

dat adressanten hiermee volkomen instemmen, maar dat, naar hunne ovettuiging, dit geen reden mag zijn om het voor de hand liggende en voornaamste middel van redding niet *krachtig en dadelijk* in toepassing te brengen;

dat zij zeer goed weten, dat dit onmogelijk zal zijn, wanneer men blijft bij het stelsel om de uitgaven voor aan te leggen buitengewone werken te vinden uit de *gewone middelen* en derhalve de reeds zoo zwaar getroffen bevolking geheel te doen betalen voor hetgeen ook het nageslacht ten goede komt;

dat wanneer daartoe *buitengewone middelen* zullen worden aangewezen, hetzij door directen steun van het moederland, hetzij door het sluiten van leeningen, de aanleg van irrigatiewerken bovendien een onmiddelijkke hulp wordt voor het thans levende geslacht, omdat een groot deel dier werken geschiedt door handenarbeid, die, mits tegen billijke betaling uitgevoerd, de inkomsten van de bevolking vermeerdert;

dat zij op grond van al de hierboven aangehaalde motieven een beroep doen op Uwe Kamer om van haren kant den spoedigen aanleg van alle bevloeiingswerken, die in het belang van den landbouw op Java behooren te worden tot stand gebracht, te bevorderen

ADVERTENTIEN.

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani.

Bijblad
VAN
HET KOLONIAAL WEEKBLAD
Vrijdag 9 Mei 1902.

Iets over onze specerij-eilanden: Banda en Amboina.

Den 5den November 1852 werd te Amboina geboren . . . . uw onderdanige dienaar. Dat, voor mijne ouders, heugelijke feit had plaats in het fort Nieuw Victoria. Hoewel ik op mijn veertigsten verjaardag, opnieuw mijn intrede deed in het ouderlijke huis en deze, *voor mij*, heugelijke gebeurtenis, nog geen tien jaren geleden plaats heeft gehad, zou niemand meer u die woning kunnen aanwijzen, verwoest als ze is door de aardbeving, of liever de aard-instorting, die den 6den Januari 1898 Amboina teisterde.

Vier jaren ongeveer, van 1892—1896, vertoefde ik op dien, toen reeds wankelenden, bodem; op dat eiland, liefelijk gelegen in den bijna oostelijksten hoek onzer Indische Koloniën, als de sluitsteen in den Smarangden-keten, die zich slingert om den evenaar; op dat eiland, van waaruit de Nederlanders het allereerst geroepen werden, beschaving aan te brengen over de achtereenvolgens aan ons gezag onderworpene Insulindische bevolking.

Door deze weinige woorden meen ik te hebben aangetoond, dat ik de roepstem mag volgen, die mij aandreef, om in het „Koloniaal Weekblad" een en ander over Amboina, korter gezegd Ambon, mede te deelen en daaraan een enkel woord over Banda vast te knoopen.

In de eerste plaats, wil ik, met u, eene wandeling maken door het vriendelijke Banda, wanneer wij ons voorstellen, aldaar gebracht te zijn door een der stoomschepen van de Ned.-Ind. Paketvaartmaatschappij, die het schoone eiland, op hunne z. g. „molukken-reis", één of twee keeren in de maand aandoen.

Afwisselend geschiedt de molukken-reis, de ééne veertien dagen over Macassar, Gorontalo, Ternate; de andere veertien dagen over Macassar en Banda naar Ambon en terug.

De eerstgenoemde reis heet: „reis om de noord"; de andere „de rechtstreeksche".

De „reis om de noord" is voor de reizigers, die de Molukken voor hun genoegen bezoeken, zeer aan te bevelen.

Gouvernements-passagiers hebben echter geen keuze meer, zij moeten rechtstreeks naar het oord hunner bestemming worden overgevoerd.

Zoo ging ook ik, over Banda, naar Ambon.

De Banda-groep bestaat uit tien eilanden, waarvan er zes bewoond zijn, n.l. Groot-Banda (ook wel Banda of Banda-Lonthoir geheeten), Neira, Goenoeng-Api (Vuurberg), Rozengain, Hai of Ai en Run.

Bij een één etmaal durend verblijf in de schoone baai van Banda, waar de stoomer, om zoo te zeggen, midden in de stad aan den steiger ligt, wordt ons oog terstond getroffen door de wonderschoone natuurtafereelen, te midden waarvan wij ons bevinden.

Aan onze rechterhand verheft zich de vuurspuwende berg, de Goenoeng Api, woordelijk vertaald: „de vuurberg". Deze vuurberg heeft reeds ten allen tijde van zich doen spreken en wanneer het spookt in zijne ingewanden, is de bevolking van Banda er alles behalve gerust op, dat niet *alles*, wat zij tot nog toe haar eigendom kon noemen, in minder dan geen tijd door het alles vernielende vuur, door de zengende lava en het schudden en kraken van den grond vernield zal worden.

Maar . . . . men raakt, vooral in Indië, waar onze zenuwen dikwijls zoo hard op de proef worden gesteld, maar waardoor zij ook zoo gestaald worden, aan alles gewend, zelfs aan het voortdurend wandelen op een vulkaan. En toch, op Ambon bleek het weder: één enkel oogenblik is slechts noodig om de heerlijkste schepping der natuur in het niet te doen verdwijnen en om te zetten in een woestenij, waarin de dood over mensch, dier en plant zijn alles vernietigenden schepter voert.

De Bandaneezen nemen den top van hunnen *goenoeng* steeds waar en gevoelen zich gerust, wanneer uit den krater een lichte rookwolk opstijgt. Geen wonder!

Al bestaan niet meer de groote fortuinen, die vroegere perkeniers zich op Banda hebben verworven; al heeft de Banda-noot (nootmuskaat) hare tooverkracht op de geldmarkt verloren, omdat de noten, op de overige eilanden (vooral de z. g. Zuidwester), niettegenstaande hunne mindere hoedanigheid, zware mededingers zijn geworden; al ziet ook de tegenwoordige perkenier met zorg de toekomst tegemoet, toch heeft hij nog steeds zijne belangen te verdedigen; ziet hij, in zijne noten, den kostbaren schat, die voor hem en zijne familie, het noodige geld om van te leven, moeten opbrengen.

Intusschen houdt de reiziger zich niet bezig met dergelijke beslommeringen.

Hij benut zijn tijd door een kijkje te nemen in Banda's straten, die al heel spoedig allen doorkruist zijn, of hij gaat zich verpoozen bij de eene of andere Bandasche familie, of zet zich neder in de, op alle Indische plaatsen, voor iederen gouvernementsreiziger toegankelijke „soos" (societeit). Ook op Banda mankeert die niet en de welbekende „kletstafel" (waarvan vroeger, in de Molukken althans, steeds het blad uit één stuk bestond), noodigt tot zitten uit.

Ja, Hollandsche lezers en lezeressen, men zit aan een Indische kletstafel anders, dan aan onze tafels in Nederland. Men zit er ongeneerder aan, gedoken in een luierstoel, in eene luchtige kleeding, gewoonlijk blootshoofds, ook als de tafel op het voor-erf (in den tuin) staat.

Men geniet dan dubbel, na een dag van harden arbeid. Men zit òf gewikkeld in een druk gesprek, òf, al schommelende, verzonken in nadenken over wat was of komen zal, zich wiegende in een „dolce farniënte", waarin wij het gegons der insecten, het zacht streelende geluid der gamelang, het stampen der rijst in de rijstblokken, ginds in de verte, van uit de kampong, *wèl* hooren, maar toch ook *niet* hooren.

In die oogenblikken droomt men wakend, misschien wel, zoo als ik toen, over een huisgezin, dat ik moest achterlaten, in het zoo ver afgelegen Nederland, een afstand, dien ik slechts droomend kon overbruggen.

Maar,.... 't woelige leven roept ons spoedig tot ons zelven en wij zijn weer,.... op Banda terug.

Ik genoot van den prachtvollen Indischen avond, het uitspansel verlicht door de schitterende sterren en noode nam ik den terugweg aan naar boord, waar, na een flinken avonddisch en het rooken van een heerlijke manilla op 't dek, de zacht kabbelende golven, spelende tegen den romp van 't stoomschip, mij spoedig in slaap wiegden, een slaap, waarin het gedenken der mijnen afwisselde met de gedachte aan het weerzien van mijn geboortegrond.

Zij, die Banda's baai kennen, waarin het stedeke, met zijne witte huizen, met zijne nauwe straten, diep verscholen ligt, zullen het met mij eens zijn, welk een heerlijken indruk 't geheel maakt op den vroeg uit de veeren zijnden reiziger, die, vóór het krieken van den dageraad, zich op het dek van den stoomer begeeft, om van daaruit een stukje van God's heerlijke natuur te aanschouwen.

Hier schijnt de natuur eens te hebben willen toonen, wat zij vermag te wrochten. Hier schijnt zij een Eden te hebben willen scheppen, als vergoeding voor den verren afstand, waarop Banda is neergeworpen, ver van de hartaderen van het woelige leven, in den uithoek van dien onmetelijken Oceaan, waarvan de Banda-zee, zoo berucht om haar spoken, slechts een nietig deel vormt.

Het uur van vertrek was vastgesteld op 5 uur in den namiddag; mij restte dus overvloedig de tijd, om een bezoek te brengen aan een notentuin en de daaraan grenzende droogschuur. Een notentuin levert een eigenaardigen blik op.

De boomen, net afgerond van vorm en liefelijk groen, zijn beladen met tal van vruchten, waarvan de rood-bruine pit schalks komt kijken uit het gespleten en daardoor half geopende geel-groene vruchtvleesch.

Voor de netheid en zuiverheid van den bodem wordt gezorgd door tal van Bandasche schoonen en nietschoonen van het vrouwelijke geslacht en niet spoedig zal de bezoeker een afgevallen noot op den grond vinden liggen, want tal van gedienstige handen hebben voor den tuineigenaar, reeds in den vroegen morgenstond, de afgevallen noten opgeraapt.

Ik wil u niet ophouden met een verblijf in de droogschuur, waar de noot zorgvuldig wordt gedroogd en bereid, vóór dat zij haren tocht naar de wereldmarkt aanvangt.

Alléén wil ik u nog zeggen, dat de wandeling in dien schaduwrijken tuin, mij nogmaals een lief kijkje gunde op het leven op Banda en dat ik noode scheidde.

En nu, naar Ambon.

Na een dikwijls stormachtigen overtocht, gedurende welken, zij, die onderhevig zijn aan zeeziekte en dikwijls den tol aan Neptunus moeten betalen, rijkhalzend uitzien naar het einde van de reis, weten de meeste gezagvoerders, gewoonlijk vroeg in den morgen de baai van Ambon te bereiken.

De baai van Ambon kan onder de schoonste golven der wereld gerekend worden.

De stroom gaat met een twee-mijls vaart de baai in en uit.

Vóór dat men aan den steiger komt, gaat men voorbij de Negorijen (dorpen): Alang, Lillibooi, Hatoe, Laha, Ama-hoesoe en Noesa-Nive en laat den inham Laboean-Radja of Portugeesche baai links liggen.

Opgeruimd, vroolijk zien de passagiers de lachende kust van het schoone Ambon aan en terwijl zij hunne oogen niet kunnen afwenden van de prachtige natuurtafreelen, worden zij opgeschrikt door twee kort na elkaar vallende losbarstingen uit een klein kanon, ten teeken voor de bewoners van het eiland, dat de Pakketvaart-Maatsschappij een zijner stomme dienaren heeft afgezonden om Ambon gemeenschap te doen herkrijgen met de bewoonde wereld, en aan de veertiendaagsche afzondering een einde maakt.

Trouwens, de aankomst der boot wordt door velen met groot, door sommigen zelfs met brandend ververlangen te gemoet gezien.

De beweegredenen kunnen verschillend zijn, maar gewoonlijk uit men reeds vier en twintig uren te vroeg zijn ongelduld.

Intusschen! het zou kunnen zijn, dat de boot weinig oponthoud gehad heeft en wat men wenscht, gelooft men zoo gaarne!

Daarom wordt de gezagvoerder, die binnen den bepaalden termijn binnenstoomt, steeds met open armen ontvangen, terwijl hij, die door angstvalligheid misschien, of onbekendheid met 't vaarwater, den vastgestelden tijd van aankomst overschrijdt, een zwarten stip achter zijn naam krijgt.

Maar nu roept men elkaar toe, met blijden lach op het gezicht:

Hebt gij het gehoord? De boot is aan. Wat zou er voor nieuws zijn? Ga je mee naar het hoofd?

En hebben wij geen dienst of zijn wij niet door iets noodigers verhinderd, dan gaan wij, niet tegenstaande het vroege morgenuur er op uit, om zoo spoedig mogelijk 't nieuws op te vangen, omtrent gebeurde zaken, òf op Java, òf op een der andere eilanden, òf in ons lieve vaderland.

Ja, waarlijk! er gaat bekoring uit van het geluid der twee schoten, behalve mischien voor de onverschilligen, voor wie iedere nieuwstijding altijd vroeg genoeg komt, maar dat zijn meestal dezulken, voor wie iedere band buiten Ambon niet bestaat.

Wij komen dus, met zekeren haast, aan den steiger, doch nog kan ons ongeduld niet bevredigd worden, want de stoomer ligt nog niet gemeerd.

Maar nauwelijks heeft de plank de gemeenschap tusschen ons eilandje en de bewoonde wereld overbrugd, of wij zijn in een oogwenk op het ons welkom dek.

Goed nieuws of slechte tijdingen worden ons door dezen of genen al rasch medegedeeld en wij hooren spoedig óf uitroepen van tevredenheid, van vreugde, óf wij zien smartelijke indrukken teweeggebracht op 't eene of andere, zoo even nog vroolijk lachende gelaat, door het vernemen van een smartelijk bericht.

Ik heb een oogenblik stil gestaan bij de aankomst der boot, ja, ik ben zelfs die aankomst der boot waarop ik, in gedachten, nog steeds zit, vooruitgeloopen, want waarlijk, slechts hij, die, in zekeren zin, balling is geweest, kan zich een voorstelling maken van 't genot, dat hereeniging met de wereld, zij 't slechts door een brief, schenkt.

Eens, ik was reeds een jaar op Ambon, zou de aankomst der boot voor mij een heugelijk feit zijn.

Ik vergeet dat lang vervlogen oogenblik nooit. Zeker van mijne zaak was ik niet, tot dat, ja, tot dat mijne scherp turende oogen, een handje een groetende beweging zagen maken; totdat mijn scherp toeluisterend oor flauw vernam, de zoozeer verbeide woorden: „dag Pa, dag Pa!"

Behoef ik duidelijker te zijn, lezers en vooral voor u lezeressen?

Ik had de mijnen weder!

Zooals ik zeide: ik wist niet zeker of juist deze boot hen zou aanbrengen en dus, 't kon eens zijn? Aansluiting op Batavia gemist! Ziekte of . . . ?

Doch neen! Het „dag Pa!" stelde mij gerust, ik was geen balling meer!

Maar . . . . nu ben ik weer terug op de boot, die mij, ongeveer een jaar vóór de zooeven beschreven gebeurtenis, op Ambon bracht.

Wij zijn er, wij kunnen van boord gaan. Zij, die nimmer getuigen waren van de aankomst eener Molukken-boot, kunnen zich geen beeld vormen van den chaos, die zich dan op den steiger voordoet.

Familieleden van aankomenden; waschjongens en vrouwen, bedienden van hôtels en koelies loopen af en aan; handelsartikelen, als copra (gedroogde klapperpit), kruidnagelen, kajoe poetih-olie, muskaatnoten, cacao, vanille, sago, peper enz. staan langs den weg of de kade opgestapeld en wachten op verscheping.

Afgezanten van de posterij, die de vele postzakken in ontvangst nemen en ze zoo spoedig mogelijk naar het kantoor brengen, waar vlugge? handen de brieven uitzoeken en ze klaar leggen ter uitreiking of ter rondbrenging. Binnen een paar uren is iedereen meestal in staat zijne brieven te lezen en daaruit te vernemen, wat het grillige lot hem wel heeft willen doen ten deel vallen.

Aan den steiger zagen wij in 't voorbijgaan: Klingaleezen, Chineezen, Arabieren, Saparoeëezen, Slammen (Mahomedanen) en Binongkoreezen.

En waar waren dan de Amboneezen? hoor ik vragen.

Ja, ziet u, die hebben zoo geen haast, die zijn wat deftiger uitgevallen, die voelen zich meer . . . . mijnheer. Velen achten zich „burger" en hebben, wegens aan den staat (of liever aan 't eiland) bewezen diensten, ook werkelijk het burgerrecht verkregen.

De overige bevolking wordt als negorijbevolking aangemerkt.

De Amboneesche bevolking belijdt over het geheel den Christelijken godsdienst. Naast haar bewonen „Slammen" het eiland.

Ik wil hier even vermelden, dat de residentie Amboina eene oppervlakte heeft van ruim 4500 vierkante mijlen en eene bevolking van 125.000 zielen, waarvan tot de afdeeling en de stad Ambon gerekend worden p. m. 19.000 te behooren.

Het eiland Amboina is verdeeld in twee schiereilanden: Hitoe en Leitimor, die verbonden zijn door den Pas-Baguala.

(*Wordt vervolgd*)

Varia.

De automobile van den Sulthan van Deli. Dit voertuig van Z. H. is zoo hoog en krachtig van bouw, dat het in staat is langs slechte wegen en over gaten te rijden, zonder dat er eenig gevaar behoeft te zijn voor ongelukken. Een groot voordeel is ook de inrichting, waardoor de stoomspanning, wanneer deze te hoog wordt, zich zelve regelt en ontploffingen onmogelijk maakt.

„En daar reed onze bejaarde sulthan, rustig en netjes manoeuvreerende tusschen de verschillende vehikels door, geruischloos en met een tevreden glimlach den *Kezawan* af", schreef de *Deli Courant* van 20 Maart j.l.

***

Feesten te Asahan. De feestelijkheden ter eere van den Kroonprins van Asahan duurden verscheidene dagen. De jonge vorst was op zijn voor zulke gelegenheden vervaardigden troon van zeven treden gezeten, een fraai stukje snij- en lofwerk op zichzelf; daar kwamen in volgorde van rang en aanzien de diverse rijksgrooten en hoofden, namen rijst en bloembladeren, mengden deze bij de ritualiën behoorende ingrediënten plechtig dooreen en offerden ze als een huldeblijk aan het jongemensch, waarna ze hem een voor een begroetten en gelukwenschten.

Daarna werd hij met groot gejuich tien malen achtereen tot troonopvolger uitgeroepen.

Des morgens had er een optocht plaats, waarbij de toekomstige heerscher over alle Asahaners gezeten was in een zeer fantastische draagstoel, een soort baldakijn in den pauwvorm gebeeldhouwd, bij welke gelegenheid hij een flonkerende kroon droeg. Voorafgegaan door inlandsche adelijke dames en de muziek, trok deze stoet naar de Europeesche club, waar een ververshing werd gebruikt.

De indruk, die de ruim 17-jarige jongeling maakte, was zeer gunstig, hetgeen niet te verwonderen is, als men weet, dat de Sulthan van Asahan, die zelf uitmuntende manieren heeft en de vormen immer streng in acht pleegt te nemen, zijn zoon een goede opvoeding gegeven heeft.

De volksvermakelijkheden duurden dagen aaneen, tot na afloop der besnijdenis-plechtigheigheid.

***

Reis van den Gouverneur-Generaal. De voorgenomen reis van Z. E. den Gouverneur-Generaal en mevrouw Rooseboom zal in Mei plaats hebben, beginnende te Tandjong Priok, met een der stoomers van de Kon. Pakketvaart-Mpij. Te Cheribon heeft de ontscheping plaats om over land de Preanger te bereiken tot het bezoek aan Bandoeng, Tjimahi, Batoedjadjar enz.

***

Hoe men in Deli fuift. Uit de *Deli-Courant* vernemen wij een merkwaardig staaltje van de „Huisdauer" van *Gijs Kebonnicus*, zooals de planters-assistenten in de wandeling genoemd worden. Een Medanner, die een kennis ontmoette van een verafgelegen *Kebon* (tabaks-plantage), schudde zijn vriend verheugd de hand en ze besloten dien avond eens samen te gaan fuiven.

Onze Medanner, gastvrij jonggezel, stelde toen de vraag:

— En kom je deze twee dagen bij me logeeren?

Gijs kijkt hem verwondert aan.

— Logeeren! Ben je mal kerel, denk je dat ik *slapen ga*, als ik twee dagen hari besar (feestdag) houd!? Neen, dat zou zonde van den tijd zijn.

***

Oorzaak van de lage suikerprijzen. De suikercrisis, of liever suikernood moet ook al bij zoovele nooden komen, schrijft een correspondent van de *Sem. Crt.* Wij hebben dus eerst rijstnood, choleranood, hongersnood, watersnood en nu, nadat koffie en indigo ook in nood zijn, de suikernood. Ongeveer 186 geëmployeerden bij de suiker zijn in den Oosthoek al ontslagen.

Mij verwondert het geenszins, dat in alle takken van bedrijf zoo'n geduchte malaise heerscht, wij hebben tot nu toe alles op één kaart gezet. Het geheele Indische raderwerk is gebasseerd op cultures, vooral op suiker. Suiker is zoet, iederéén wil er van smullen en liefst zoo goedkoop mogelijk. Nu maakt een ieder suiker, ieder smult nu liefst van zijn eigen maaksel en zoolang deze toestand aanhoudt en alléén witte en gele menschen de luxe zich kunnen veroorloven om witte suiker te eten, zoolang zal de toestand, zoo hij niet erger wordt, blijven.

Wij moeten zorgen, dat de zwarte menschen ook een aandeel in de suiker kunnen hebben. De zwartjes lusten haar ook. Denk er om!

Misschien, dat de toestand anders wordt nu wij al begonnen zijn om naar de krullebollen van N. Guinea te gaan. Als zij ook suiker beginnen te peuzelen, hebben wij de crisis bezworen.

Correspondentie.

Ingezonden stukken van Mevrouw J. M. J. Catenius—Van der Meyden en van Wong-Tani komen in een volgend nummer.

Boekaankondiging.

De *Ned. Ind. Maatschappij van Nijverheid en Landbouw* te Batavia heeft aldaar, bij Albrecht & Co. uitgegeven de **„Geschiedenis van Buitenzorg"** door den oud-resident Faes.

Een ieder, die uit vroegere geschriften den heer F. heeft leeren kennen, zal niet anders verwachten dan dat wij ook hier met degelijk werk te doen hebben, geschreven na een nauwkeurig onderzoek van feiten en documenten.

De schrijver zelf haalt in zijn voorbericht aan, dat er reeds in 1885 door den heer C. H. F. Riesz eene zelfde geschiedenis geschreven werd, die voornamelijk ten doel had om het bewijs te leveren dat *Buitenzorg* door de opvolgende Gouverneurs-Generaal *als een particulier land* door vrijwillige overdracht werd bezeten. Wel acht ook F. die bewering juist, maar in een belangrijk stuk geschiedenis toont hij aan, waarom hij niet in alle opzichten met de verdere conclusiën van R. meegaat.

Voor hen, die een goed oordeel willen vellen over den aard van het reeds zoo menigmaal besproken grondbezit op *West-Java* zal de kennismaking met den nieuwen arbeid van F. zeker de moeite loonen, maar ook anderen zullen er voor de historie zeer belangrijke feiten in vinden.

Inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

De Indische Gids, 24e jaarg. Mei 1902.

D. J. Ruitenbach: De opleiding der pupillen te Gombong. — Dr. L. Steiner: Onze Inlandsche ziekengestichten. — H. N. Kiliaan: De vocaal-verschuiving in 't Javaansch. — H. van Kol: Algerië. Eene Fransche Kolonie. — P. J. van Maanen: De gouvernementskoffiecultuur, zooals zij nog worden kan: Een goudmijn voor den Staat. Varia: De Toradja's van Midden-Celebes. — P. Jansz: Een paar staaltjes van snedigheid der Javaansche taal. — Een bezoek bij den heer Joh. van der Steur te Magelang. — De propaganda voor het Nederlandsch in Ned.-Indië. — Maandel. revue van brochures enz. — Koloniale literatuur.

De Gids, 66e jaarg. Mei 1902.

Mr. C. Th. van Deventer: Indië en de democratie.

Onze Eeuw. 2e jaarg. Mei 1902.

Mr. J. baron d'Aulnis de Bourouill: Onze Koloniën en de suikerconventie van 5 Maart 1902. (Ook opgenomen in de verslagen van het Indisch genootschap).

Indisch Militair Tijdschrift, 33e jaarg. (1902), No. 4.

D. E. Keus: Het practisch gebruik en het nut van het geschut der Kon. Ned. Marine (met platen). — J. B. Snepvangers: Beschouwingen over de „velddiensten gevechtsoefeningen" door J. C. van den Belt. I. Voorpostendienst. — Ducimus: Het prostitutievraagstuk in het Indische leger (vervolg en slot). — J. F. den Ouden: Militaire tucht. — F. C. Hering: Vluchtige beschouwingen over de organisatie en oefening onzer infanterie. — J. C. van den Belt: Gericht schieten. — V: Losse beschouwingen over het rapport van de Staatscommissie inzake samensmelting van de officierskorpsen van het leger in Nederland en in de Koloniën en Bezittingen des Rijks in andere werelddeelen. — Boekbeschouwingen. — Voor de practijk. — Varia.

De Indische Mercuur, 25e jaarg. (1902), No. 18.

Elektrocultuur. — De suikerconventie. — Indigoveiling te Samarang. — Handel van China in 1901. — Koloniaal Museum (bespreking van het verslagjaar 1901). — Delispoorwegmaatschappij. — Malangsche vereeniging van koffieplanters. — Mpij tot expl. der suikerfabr. „Kalibagor". — Naaml. venn. suikerfabr. „Poerwokerto". — Mijnb. mpij Redjang Lebong. — Handelsvereeniging te Soerabaja. — Mijnb. mpij Tambang Sibonak. — Kartasoera cultuur mpij.

Tijdschrift voor Nederlandsch-Indië van wijlen Dr. W. R. Baron van Hoevell.

Derde nieuwe Serie.

1ste jaargang, 4de en 5de aflevering.

R. A. van Sandick: Isaäc Dignus, Fransen van de Putte; Mr. D. Fock: De plannen voor een geregelde stoomvaartdienst tusschen Java, China en Japan en voor een nieuwe kabelverbinding van Nederland met zijn koloniale bezittingen in Azië; N. Mac-Leod: Boni, Makasar en Soembawa van 1692 tot 1699; W. J. Leembruggen: Is de aanplant van rottan op Java als volkscultuur aan te bevelen? C. J. Beelenkamp: Beschouwingen over de telegrafische verbindingen van Nederland met Nederl. Oost-Indië (met kaarten); J. L. Swart: Een paar kantteekeningen op het Koloniaal Programma der Vereeniging „Moederland en Koloniën". Varia (Een open brief van den oud-houtvester W. H. van der Haas, in zake de verjonging van djatibosschen); O. van Beresteyn: Revue van Brochures en Tijdschrift- en Dagbladartikelen; W. C. Muller: Bibliografie.

Verzending O.-I. Mail.

VOOR DEN HAAG.

Amsterdam, Nederl.,		23 Mei	11.20 's av.
Rotterdam, Lloyd,	16 Mei	30 „	11.30 's av.
Genua, Nederland,	20 „	3 Juni	9.15 's av.
Marseille, Lloyd,	13 „	27 Mei	6.30 's av.
Marseille, Fr. dienst,	17 „	31 „	7.45 vm.
Brindisi, Eng. dienst,		23 „	1.— mid.
Napels, Duits. dienst,	12 „	26 „	9.45 's av.

Via Marseille: Suppletoire verzending van brieven, briefkaarten en aangeteekende stukken den dag volgende op den aangegeven maildag te 7.45 vm.

Via Napels: Suppletoire verzending den dag, volgende op den aangegeven maildag te 12, doch de aansluiting op het vertrek der booten is daarvan niet verzekerd.

MAIL SURINAME.

Amsterdam, Nederl.,	14 Mei	31 Mei	11.20 's av.
Southampton, Eng.,	12 „	26 „	11.30 's av.

MAIL CURAÇAO.

Via Genua den 3n van elke maand, alleen op verzoek.
Elken Dinsdag en Vrijdag 6.30 's av. via Southampton en Queenstown en New-York.

MAIL CONGO.

Antwerpen den 28n Mei 7.24 's av.
Lissabon den 3n en den 18n van elke maand 8.19 m.

MAIL CANARISCHE EILANDEN.
(Teneriffe.)

Southampton. Elken Vrijdag 7.24 's av.
Liverpool. Elken Maandag 7.24 's av.

Vereeniging OOST en WEST
Afdeeling 's-Gravenhage.
Aan het **Bureau Heerengracht 4,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur, inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.
Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der 3de Commissie, den heer G. C. A. DE WITT, *de Perponcherstraat n°. 93.*

Een gep. Onderofficier O.-I. Leger voor incasseering, oppasser en huisbewaarder.

Een modiste die werk in Oost-Indië zoekt.

Een Dame die lessen geeft in Noorsch, Zweedsch, Duitsch en Italiaansch.

Drie jonge Dames voor Juffrouw van Gezelschap. Eene ook voor lectrice.

Twee bekwame linnennaaisters.

Gewezen Sergeant in W.-I. voor portier, looper of huisbewaarder; kan ook copieerwerk verrichten.

Twee jonge Dames die als Gouvernante of Bonne naar Indië willen.

Een Dame gew. onderwijzeres in Indië voor les geven aan of opvoeden van kinderen.

Een gegageerd Onderofficier der Genietroepen zoekt een betrekking voor loopend beheer; schrijfwerk of eene eenvoudige administratie; ook kantoorwerk in die richting.

Eene dame voor 't les geven aan spraakgebrekkigen.

Een Dame les geven in teekenen en portretschilderen.

Een geroutineerd boekhouder 5 jaren als zoodanig in een hotel te Parijs werkzaam. Is tevens correspondent in de moderne talen. Uitmuntende referentiën.

Eene Dame voor pianoles.

Een Heer voor administratieve betrekking of magazijnmeester.

Een Heer voor Corrector aan eene drukkerij.

Een Dame voor waarnemen van een huishouden en naar Indiën gaan.

Twee Dames om bejaarde dame gezelschap te houden.

Een Dame zoekt plaatsing als Stenograaf, ook voor les geven.

Een jonge Dame zoekt een t'huis zonder salaris bij eene dame om deze in de avonduren gezelschap te houden; kan in 4 talen voorlezen en maakt muziek.

Twee Dames om met eene familie op reis te gaan; waarvan de éene Hollandsch, Duitsch, Fransch en Engelsch spreekt, hebben veel gereisd.

Eene Juffrouw voor Depôthoudster.

Een bekwaam machinist machine bankwerker voor plaatsing in Oost- of West-Indië.

Een gew. O.-I. ambt. voor adm. betrekking.

Eene Dame v/h maken van fijne handwerken.

Een Dame voor administratieve betrekking.

Gevraagd dochters van oud-Indiërs genegen om als kinderjuffrouw met familie naar Indië te gaan.

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani